

# Patrimoniul UNESCO – himeră, panaceu sau formă de normalitate?

Pîrvu IONICĂ

## *Abstract*

A country's cultural heritage is the burden of that country, namely of the legal representation of it, the state. Outstanding cultural heritage, relevant for the entire humanity, should be enlisted under UNESCO heritage. To have a cultural value enlisted by UNESCO is an opportunity, even economical one, whose valuation lies on the state where such cultural value is placed. Without coherent management plans and active valuation actions for the benefit of communities, culture itself becomes a reason for public refusal. Roșia Montana is a good case study on the conflict between cultural and economic value of cultural heritage.

**Keywords:** cultural heritage, UNESCO, community, state's obligations, economical opportunity, Roșia Montana.

Deși Cultura (majuscula marchează partea cea mare a vieții sociale și nu delimitează o cultură mare de una mică) este doar un segment rezidual al discursului public, al interesului public sau al conversației mundane din România, întâmplarea face ca, din când în când, acest subiect să devină știre de primă pagină și argument pentru controverse între discuțiile amicale, la o cafea. Nu întotdeauna, cei care discută au în minte că subiectul lor este Cultura. De cele mai multe ori, se povestește despre cetățile și comorile dacilor, despre cât de special este un dans cum e Călușul, despre cât de bună e o ceramică tradițională cum e cea de la Horezu sau despre luptele care se poartă în jurul Roșiei Montane. Uneori, în aceste discuții, mai apare și mențiunea UNESCO. Puțini sunt cei care știu ce înseamnă, cu adevărat, acest „cuvânt” (*sic!*), dar majoritatea știu că înseamnă ceva bun.

De fapt, asocierea „vulgară” dintre patrimoniul cultural și UNESCO ține mai mult de o înțelegere limitată a unor concepte, mediatizate trunchiat sau insuficient. România are 8 valori de patrimoniu înscrise în Lista patrimoniului mondial UNESCO (dintre care 6 sunt de patrimoniu cultural)<sup>1</sup> și 7 elemente înscrise în Lista patrimoniului cultural imaterial UNESCO<sup>2</sup>. Paradoxal, cel mai mare interes mediatic și de public, care a conferit o adevărată valoare de sim-

---

<sup>1</sup> Lista patrimoniului mondial. România, <https://ich.unesco.org/en/state/romania-RO?info=elements-on-the-lists>

<sup>2</sup> Elemente (din România) de pe Lista patrimoniului cultural imaterial UNESCO, <https://ich.unesco.org/en/state/romania-RO?info=elements-on-the-lists>



**Fig. 1.** Casa de peste Foieș, proprietate RMGC  
**Fig. 1.** The House over Foieș, property of RMGC

bol, a fost suscitată de o valoare culturală complexă care nu este înscrisă în vreuna dintre listele UNESCO: Roșia Montană.

Astfel, Roșia Montană se constituie într-un bun prilej de analiză a ceea ce poate însemna înscrierea în una dintre listele UNESCO. Nu vom insista asupra întregului istoric al „dosarului” Roșia Montană, deschis odată cu concesionarea dreptu-

rilor de exploatare a minereului aurifer către o companie privată. Ceea ce este de interes aici este faptul că arealul, cunoscut ca având semnificație culturală (istorică, arheologică, arhitecturală), a devenit, în mod oficial, parte a patrimoniului cultural național abia în anul 2015<sup>3</sup>. Unul dintre motivele invocate pentru clasarea ca monument istoric a întregului areal a fost facilitarea înscrierii acestuia în Lista UNESCO, apreciindu-se că prezența în această listă va aduce un plus de protecție vestigiilor istorice. Dacă o astfel de afirmație este sau nu adevărată, vom analiza împreună.

Pe pagina de internet a Ministerului Culturii și Identității Naționale găsim câteva informații cu caracter general despre ceea ce înseamnă patrimoniul mondial<sup>4</sup>. Aceste informații nu explică dacă și în ce măsură prezența unui bun cultural în Lista patrimoniului mondial conferă acestui bun cultural mai multă protecție efectivă și eficace. Analizând textul Convenției UNESCO<sup>5</sup>, aflăm câteva informații extrem de importante. Astfel, misiunea protejării unui obiectiv cultural UNESCO este și rămâne în sarcina statului pe al cărui teritoriu se află acest obiectiv (conform art. 4 din Convenție). Chiar dacă, în anumite condiții, este posibil și un sprijin internațional pentru un obiectiv UNESCO, obligația primă de a-l proteja incumbă statului pe al cărui teritoriu se află. Acest stat are „obligația de a asigura identificarea, ocrotirea, conservarea, valorificarea și transmiterea către generațiile viitoare a patrimoniului

<sup>3</sup> *Ordinul nr. 2828/2015 pentru modificarea anexei nr. 1 la Ordinul ministrului culturii și cultelor nr. 2.314/2004 privind aprobarea Listei monumentelor istorice, actualizată, și a Listei monumentelor istorice dispărute, cu modificările ulterioare*, publicat în *Monitorul Oficial*, Partea I, nr. 113 din 15 februarie 2016.

<sup>4</sup> „UNESCO”, <http://www.cultura.ro/unesco> (accesare 17 septembrie 2018).

<sup>5</sup> *Convenția din 16 noiembrie 1972 privind protecția patrimoniului mondial, cultural și natural*, <http://www.monitoruljuridic.ro/act/conventie-din-16-noiembrie-1972-privind-protectia-patrimoniului-mondial-cultural-si-natural-emitent-act-international-publicat-n-S0265.html>

cultural” pe care îl dorește prezent în Lista UNESCO.

Față de alte areale cu valori de patrimoniu cultural, Roșia Montană este specială deoarece întreaga zonă este foarte importantă și din punct de vedere economic, datorită rezervelor bogate de aur și alte minerale prețioase. Această stare de fapt ridică discuția despre relevanța înscrierii UNESCO pe un alt palier. Premisele înscrierii în listele UNESCO sunt, din perspectiva convențiilor UNESCO, de natură culturală, istorică, antropologică etc. Prezența unui bun cultural pe una dintre listele UNESCO nu conduce, nici direct și nici indirect, la impunerea unor interdicții sau limitări în ceea ce privește modul de utilizare al bunului. Spre deosebire de reglementările naționale, instrumentele internaționale nu interzic modificări ale bunului cultural și nici nu obligă la măsuri concrete, la acțiuni fizice, de natură să protejeze aceste bunuri. În termenii Convenției UNESCO, obligațiile statului pe al cărui teritoriu se află un bun supus Convenției sunt „să ia măsurile”, „să înlesnească” etc. De fapt, singura obligație explicită referitoare la starea unui bun cultural este a unui stat față de bunul aflat pe teritoriul altui stat (art. 6 pct. 3 din Convenție: „Fiecare din statele părți la prezenta convenție se angajează să nu ia în mod deliberat nicio măsură susceptibilă să dăuneze direct sau indirect patrimoniului cultural și natural menționat la art. 1 și 2, care se află pe teritoriul altor state părți la această convenție”).

Practic, pentru un anumit stat, prezența unor bunuri culturale de pe teritoriul său în una dintre listele UNESCO este, în primul rând, o chestiune de prestigiu și, abia în plan secundar, un subiect cu relevanță financiară, economică sau de altă natură. Egida UNESCO este o oportunitate, și nu o garanție relaționată cu o acțiune sau



**Fig. 2.** Casă de miner și omniprezentele vaci din Roșia Montană

**Fig. 2.** Mineworker house and omnipresent caws in Roșia Montană



**Fig. 3.** Casă reabilitată de RMGC și un afiș din perioada campaniei pro-exploatare minieră

**Fig. 3.** House repaired by RMGC and a mash used during the pro-mining campaign



**Fig. 4.** Casă reabilitată parțial de RMGC  
**Fig. 4.** House partially repaired by RMGC

inacțiune, oricare ar fi aceasta. Recunoașterea internațională conferită prin înscrierea în listele UNESCO poate fi un argument în plus pentru dezvoltarea sau aplicarea unor politici naționale în domeniul turistic sau al protejării patrimoniului cultural. Totuși, recunoașterea internațională este un corolar al recunoașterii naționale, al interesului acordat de un stat patrimoniului cultural aflat pe teritoriul său. „Înscrierea unui bun pe lista patrimoniului mondial nu poate să se facă decât cu consimțământul statului interesat” (art. 11 pct. 4 din Convenție). Aceasta înseamnă că, pentru înscriere într-o listă, nu este suficient ca un bun cultural să întrunească acele condiții impuse de Convenție, ci ca statul pe al cărui teritoriu se află bunul să solicite înscrierea într-o listă și, mai mult, să-și păstreze determinarea în ceea ce privește înscrierea pe listă până în momentul în care este asumată decizia Comitetului prevăzut de Convenție.

În cazul Roșiei Montane, statul român, prin Ministerul Culturii, a solicitat înscrierea arealului Roșia Montană în Lista patrimoniului mondial UNESCO și a întocmit întreaga documentație necesară susținerii solicitării. Totuși, în mod oarecum neobișnuit, în timpul ședinței Comitetului prevăzut de Convenție, tot statul român, prin același Minister al Culturii, a solicitat o amânare a deciziei, motivând existența unui litigiu internațional privind drepturile de exploatare a minereurilor aurifere din arealul Roșia Montană. Această situație exprimă cel



**Fig. 5.** Casă proprietate a RMGC  
**Fig. 5.** House, property of RMGC

mai bine diferitele abordări care pot fi avute în relație cu patrimoniul cultural și egida UNESCO.

Interesul acordat de un stat patrimoniului cultural aflat pe teritoriul său trebuie să fie real și ar trebui să fie preexistent unei solicitări de înscriere în listele UNESCO. În cazul patrimoniului cultural de tip monument istoric, peisaj cultural sau sit arheologic, apreciem că interesul



statului ar trebui să fie explicit și manifest, inclusiv în ceea ce privește starea de conservare a respectivului patrimoniu. Orașul Vechi Dubrovnik din Croația, Mina de Sare Wieliczka din Polonia sunt exemple despre felul în care statele demonstrează interesul în păstrarea patrimoniului lor cultural. Studiile și cercetările care evidențiază relevanța și importanța pentru



**Fig. 6.** Centrul Roșiei Montane

**Fig. 6.** Center of Roșia Montană

umanitate ale unui bun cultural nu sunt suficiente pentru a justifica atât includerea, cât și păstrarea acestui bun în listele UNESCO. Dacă criteriile pe baza cărora a fost luată decizia de înscriere în listele UNESCO nu se mai respectă, bunul sau bunurile culturale vor fi șterse din listele în care au fost înscrise.

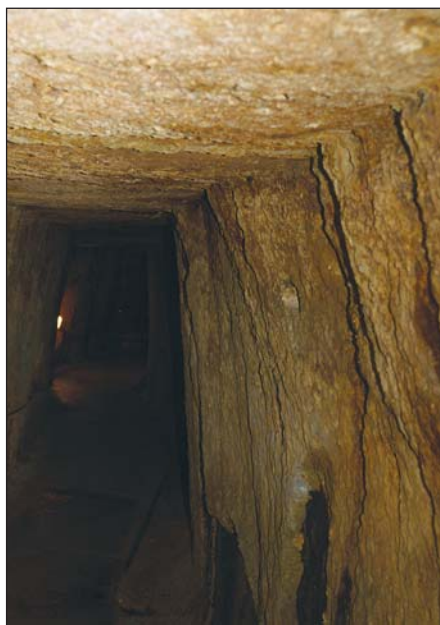
Criteriile care definesc un bun cultural pentru ca el să fie înscris în listele UNESCO transcend relația simplistă care poate fi creată între bunul cultural și capacitatea acestuia de fi profitabil în termeni economici. Din nou, cazul Roșia Montană ne permite să observăm că a judeca valoarea unui bun cultural doar în termeni economici este o abordare cel puțin discutabilă. La Roșia Montană valoarea culturală s-a suprapus peste valoarea economică a zonei. Drepturile de exploatare asupra minereului aurifer au fost concesionate de statul român companiei Roșia Montană Gold Corporation (RMGC). Exploatarea aurului face imposibilă păstrarea zonei respective ca bun cultural de valoare universală, deoarece conduce la dispariția fizică a zonei ca atare. O situație similară a existat în cazul sitului arheologic Delfi din Grecia, sit care ar fi putut să fie distrus de un complex industrial planificat a fi construit în apropiere. În acest caz, statul grec a reușit să salveze situl și să găsească un alt loc pentru întreprindere. În cazul Roșia Montană, campania publică dedicată demonstrării valorii culturale a sitului a fost concentrată pe încercarea de a demonstra viabilitatea economică a zonei pe un fundament cultural. Această abordare s-a dovedit deficitară din câteva motive.

1. Un număr important de imobile cu valoare cultural-istorică din localitatea Roșia Montană au fost cumpărate de RMGC, fapt care face dificilă intervenția directă a statului pentru restaurarea și punerea în valoare a acestora. În paralel, proprietarul RMGC manifestă o atitudine cel puțin pasivă în legătură cu starea de conservare a imobilelor pe care le deține în proprietate.



2. Galeriale romane, unul dintre punctele forte ale sitului Roșia Montană, aflate în proprietatea unei companii cu capital majoritar de stat (Minvest SA Deva), sunt un obiectiv turistic a cărui administrare este minimală, practic în afara interesului vreunei autorități publice naționale sau locale.
3. Statul român nu are nicio inițiativă concretă pentru a pune în valoare moștenirea culturală din zona Roșia Montană. Această lipsă de interes este vizibilă inclusiv în starea proastă a căilor de acces către această zonă.

Moștenirea culturală sau resursele naturale cu valențe UNESCO pot fi o resursă economică doar dacă sunt abordate prin planuri pe termen lung, planuri care să fie puse în practică în mod consecvent. În cazul României, deși există un cadru normativ dedicat monumentelor UNESCO<sup>6</sup>, realitatea din teren este departe de a fi conformă cu prevederile legale. Cetățile dacice din Munții Orăștiei, Centrul istoric al Sighișoarei, Mănăstirea Hurezi se află în stare, mai degrabă, delicată. În cazul bisericilor de lemn din Maramureș, al bisericilor din Moldova și al satelor cu biserici fortificate din Transilvania, realitatea din teren este mai nuanțată, cu variații de la un monument la altul. Poate că cel mai apropiat termen



**Fig. 7.** Detaliu din galeria romană vizitabilă  
**Fig. 7.** Detail from the roman mine gallery, open for public

de comparație pentru obiectivul tentativei nereușite de înscriere a Roșiei Montane în Lista UNESCO este zona cetăților dacice din Munții Orăștiei. Și în cazul cetăților dacice, tot aurul este cel care pare a fi de maxim interes pentru locuitorii din zonă, ca și în cazul Roșiei Montane, cu diferența notabilă că aurul din Munții Orăștiei este sub forma unor artefacte de proveniență dacică (sau romană). Totuși, cea mai importantă asemănare dintre cele două zone este suprafața și conținutul de istorie și resurse naturale al celor două zone. Munții Orăștiei ar putea să fie un bun studiu de caz despre faptul că existența unei moșteniri culturale de valoare universală nu este suficientă pentru a genera prosperitate economică, mai ales atunci când acea moștenire culturală este distribuită

<sup>6</sup> Ordonanța Guvernului nr. 47/2000 privind stabilirea unor măsuri de protecție a monumentelor istorice care fac parte din Lista patrimoniului mondial, publicată în Monitorul Oficial nr. 45 din 31 ianuarie 2000, aprobată, cu modificări și completări prin Legea 564/2001, publicată în Monitorul Oficial nr. 695/2001.

pe un spațiu vast, relevant în egală măsură și pentru peisajele sale naturale sau culturale.

Istoria UNESCO a moștenirii culturale de valoare universală cunoaște numeroase exemple de succes<sup>7</sup> în ce privește punerea în valoare (economică) a bunurilor culturale. În toate aceste cazuri, se poate constata că statele pe ale căror teritorii se află acele bunuri sunt cele care



**Fig. 8.** Fronton la stradă în centrul Roșiei Montane  
**Fig. 8.** Street facades in center of Roșia Montană

au derulat ample programe de conservare, restaurare și punere în valoare, cu implicarea autorităților publice locale și în urma unor demersuri de conștientizare la nivelul membrilor comunităților locale. Este demn de menționat că, în litera și spiritul Convenției UNESCO, statele sunt cele dintâi chemate să îngrijească de moștenirea culturală de pe teritoriul lor. Chiar și atunci când cadrul normativ și administrativ pe care îl creează statele delegă unele sau majoritatea sarcinilor și responsabilităților către comunitățile locale, răspunderea pentru starea patrimoniului cu valoare UNESCO rămâne tot a statelor.

Revenind la cazul Roșia Montană, poate patrimoniul cultural să reprezinte soluția pentru bunăstarea economică a unei zone geografice? Privind doar experiențele românești, răspunsul este negativ. De altfel, Roșia Montană în sine este un răspuns negativ la întrebare. În primul rând, trebuie să avem în vedere că semnificația istorică și culturală a întregului areal care are în centru Roșia Montană era cunoscută înainte de a fi luată decizia de concesionare a exploatării minereului aurifer. În al doilea rând, trebuie evidențiat că închiderea exploatărilor aurifere preexistente contractului de concesiune RMGC, fără oferirea unei alternative culturale realiste și reale, nu a făcut decât să dinamiteze inițiativele (declarative) de susținere a culturii ca factor de stabilitate economică. Lipsa unui plan real de punere în valoare a moștenirii culturale de la Roșia Montană a fost dovedită prin retragerea, fie și temporară, a solicitării de înscriere în Lista UNESCO.

O vizită la Roșia Montană (ca și la cetățile dacice) demonstrează lipsa de perspectivă a unui demers de dezvoltare bazat pe patrimoniul cultural. Pentru ca un astfel de deziderat să fie posibil, atunci când vorbim de areale largi, și nu de obiective culturale punctuale, ar trebui ca planul de dezvoltare să cuprindă arealele în întregime. Atunci când planurile de dezvoltare nu există sau nu sunt puse

<sup>7</sup> „Success Stories”, <https://whc.unesco.org/en/107/>



**Fig. 9.** Gospodărie cu poartă monumentală, părăsită  
**Fig. 9.** Abandoned household with monumental gate

în aplicare în mod consecvent, existența patrimoniului cultural devine o povară pentru comunitățile locale și pentru locuitorii acestora. În cazul României, cadrul normativ existent, chiar dacă este relativ coerent, se transformă într-o piedică în calea dezvoltării prin cultură. La Roșia Montană, pentru ca dezvoltarea prin cultură să funcționeze, sunt ne-

cesare mijloace financiare importante și resurse umane semnificative. Având în vedere situația din prezent, moștenirea culturală poate să fie o soluție pentru comunitate și membrii acesteia dacă statul își asumă această moștenire culturală.

Există mai multe căi de acțiune care să transforme moștenirea culturală în vectorul principal al dezvoltării. O modalitate este acordarea de sprijin financiar consistent proprietarilor de monumente istorice pentru restaurarea și refuncționalizarea acestora. O altă modalitate este cumpărarea de către stat a monumentelor istorice și realizarea de investiții de pe această poziție. În paralel, este necesară alocarea unui număr de experți care să-și dedice timpul și eforturile pentru punerea în valoare a acestei zone (arhitecți, restauratori, ingineri etc.): elaborarea de studii, analize, cercetări care să formeze documentația impusă de legislația în vigoare pentru intervențiile asupra monumentelor istorice. Intervențiile asupra monumentelor istorice ar trebui dublate și de alte acțiuni, pe o scară mai largă: realizarea infrastructurii de transport, marketing și promovare, intervenții care să faciliteze păstrarea peisajului cultural al zonei.

Totuși, indiferent de opțiunea aleasă, deciziile referitoare la punerea în valoare a moștenirii culturale, aflată sau nu în într-o listă UNESCO, trebuie să fie decizii luate în cadrul unui plan de management, definit pe o perioadă de timp mai îndelungată. Abordările în managementul bunurilor culturale complexe, cum sunt Roșia Montană și cetățile dacice din Munții Orăștiei, sunt diferite de cele care pot fi asociate cu bunurile individuale, de felul unei biserici și mănăstiri ori chiar al unui sat. În primul rând, avem în vedere faptul că punerea în valoare a unei zone mai vaste ar trebui să cuprindă un plan de management integrat, care să permită conectarea acelei zone la un context geografic mai larg, eventual regional.

Prezența unui bun cultural în Lista UNESCO prezumă nu doar confirmarea unei dimensiuni a valorii sale istorice, culturale etc., ci și intenția statului care a solicitat înscrierea de a administra acel bun astfel încât să fie păstrat pentru



generațiile viitoare. Această intenție trebuie confirmată, validată în practică, având în vedere, în primul rând, criteriile pe baza cărora este asumată decizia înscrierii în listă. Pentru ca un bun cultural să fie înscris în listă, acesta trebuie:

1. să reprezinte o creație de excepție a geniului creativ uman;
2. să demonstreze un schimb important de valori umane, peste o perioadă de timp sau în cadrul unui areal cultural al lumii, în dezvoltarea arhitecturii sau tehnologiei, artelor monumentale, planificării urbane sau proiectării peisajului;
3. să poarte mărturia unică sau, cel puțin, excepțională a unei culturi tradiționale sau a unei civilizații vii sau care a dispărut;
4. să fie un exemplu excepțional al unui tip constructiv, arhitectural sau ansamblu tehnologic ori al unui peisaj care ilustrează unul sau mai multe momente din istoria umană;
5. să fie un exemplu excepțional de așezare umană tradițională, de folosire a teritoriului sau a mării, care este reprezentativă pentru una sau multe culturi sau pentru interacțiunea omului cu mediul, în special când acest mediu a devenit vulnerabil sub impactul unor mutații ireversibile;
6. să fie direct sau explicit asociat cu evenimente sau tradiții vii, cu idei sau credințe, cu opere de artă sau literare de valoare universală excepțională;
7. să conțină fenomene naturale superlative sau zone de excepțională importanță estetică sau frumusețe naturală;
8. să fie exemple excepționale care reprezintă stadii majore din istoria Pământului, inclusiv mărturii ale vieții, procese geologice semnificative în curs de desfășurare în dezvoltarea formelor de peisaj sau elemente importante de geomorfologie ori de geografie fizică;
9. să fie exemple excepționale care reprezintă procese semnificative, ecologice sau biologice în curs de desfășurare în dezvoltarea ecosistemelor terestre, de apă dulce, litorale și marine și a comunităților de plante și animale;
10. să conțină cele mai importante și mai semnificative habitate naturale pentru conservarea *in situ* a diversității biologice, inclusiv a celor care conțin specii amenințate cu valoarea universală excepțională din punct de vedere al științei și conservării.



**Fig. 10.** Viitorul incert al Roșiei Montane

**Fig. 10.** Uncertain future of Roșia Montană



Din lectura acestor criterii, se poate observa că relevanța unui bun cultural, natural sau a unui bun care combină rezultatele activității umane și natura este fundamentată pe alte tipuri de valori decât cele de natură financiară sau economică. Punerea în valoare a patrimoniului cu semnificație UNESCO într-un context economic este o opțiune, și nu o consecință cauzală a prezenței în lista UNESCO. Posibilitatea valorificării economice a caracteristicilor intrinseci ale unui bun cultural rămâne doar un potențial nevalorificat, atâ timp cât statul nu decide altfel. Aici, este demn de reținut că, și în cazul în care proprietarul unui bun UNESCO este o persoană de drept privat sau o altă persoană de drept public decât statul, acest proprietar nu poate să utilizeze bunul respectiv așa cum dorește. Statul pe al cărui teritoriu se află bunul este cel care decide asupra destinației și folosinței bunului, utilizând mecanismele naționale aplicabile monumentelor istorice sau zonelor naturale protejate. Statul poate decide (prin intermediul unei autorizări sau al unui aviz) ca un bun cultural să fie păstrat doar pentru a fi vizitat gratuit sau să fie păstrat pur și simplu, închis și protejat de orice contact cu oamenii.

În situația unor astfel de decizii, ne putem întreba cine plătește pentru ca destinația permisă sau impusă de stat să poată fi păstrată. Dacă sarcina financiară rămâne la proprietarul bunului cultural, se poate ajunge foarte ușor la pierderea monumentului prin neglijare sau lipsă de resurse pentru conservare, pierdere care nu poate fi împiedicată, indiferent de sancțiunile care ar putea fi aplicate proprietarului pentru neîndeplinirea obligațiilor legale. Practic, se poate ajunge la un rezultat contrar celui dorit atunci când a fost solicitată înscrierea în lista UNESCO. Tot în acest context, ar fi demn de menționat că solicitarea este prerogativa absolută a unui stat, indiferent dacă bunul cultural vizat se află sau nu în proprietatea sa ori pe un teren aflat în proprietatea sa. În cazul unei persoane de drept privat sau al unei autorități publice locale, existența resurselor și mijloacelor pentru păstrarea bunului cultural devine critică și un subiect deloc teoretic. Acest aspect trebuie avut în vedere mai ales atunci când păstrarea criteriilor care conferă statutul de valoare UNESCO pune în imposibilitate orice altă formă de utilizare. Cazul Roșia Montană este exemplificativ pentru o astfel de situație, deoarece criteriile care au condus la solicitarea înscrierii în lista UNESCO nu mai pot fi îndeplinite în paralel cu exploatarea minieră care folosește metode și tehnologii contemporane, care au capacitatea de a provoca modificări antropice dramatice ale mediului.

Așa cum se poate vedea în teren, realitatea este mult diferită de planurile sau angajamentele formale ale statului român. În prezent, Roșia Montană face obiectul unui joc de șah între un investitor-concesionar (RMGC) și statul român. Investitorul a blocat, într-o mare măsură, posibilitățile de acțiune ale

statului în ceea ce privește starea de conservare a construcțiilor care se numără printre argumentele înscrierii în Lista UNESCO, prin cumpărarea acestor construcții (nu în totalitate, dar într-un număr suficient de mare pentru a fi relevant). La rândul său, statul, prin efectul unor acțiuni sau inacțiuni proprii, nu reușește o gestionare adecvată a vestigiilor istorice care concentrează alte criterii de relevanță UNESCO (galeriile romane). De altfel, în legătură cu acest ultim aspect, este interesant de observat că vizitarea galeriilor romane de la Roșia Montană se poate face în cadrul unei inițiative oarecum private, în care resursele necesare păstrării vestigiilor sunt ale companiei Minvest SA, iar încasările din vizitare ajung la persoane fizice, cu un statut incert atât în relație cu bunul cultural, cât și cu întregul complex Roșia Montană. La rândul său, autoritatea publică locală (Consiliul Local Roșia Montană) nu are suficiente surse de venit pentru a putea aloca resursele și mijloacele necesare asumării unui rol activ în ceea ce privește punerea în valoare a bunurilor culturale care formează complexul Roșia Montană.

Nu putem ști care este viitorul Roșiei Montane, indiferent dacă va fi prezentă sau nu în Lista UNESCO. Un lucru, în schimb, este sigur. Vestigiile culturale și peisajele culturale de la Roșia Montană, singure, nu sunt suficiente pentru a asigura fie și o minimă bunăstare a comunităților locale din acel areal. Acestea trebuie abordate planificat într-un concept de dezvoltare coerent. Dacă oportunitatea reprezentată de cultura existentă la Roșia Montană nu va fi valorificată de statul român, atunci tocmai cultura va fi motivul pentru care oamenii vor dori ca vestigiile istoriei să dispară.

Alăturăm acestui text un număr de fotografii realizate în Roșia Montană în cursul lunii septembrie 2018.

## Rezumat

Patrimoniul cultural al unei țări cade în sarcina acelei țări, respectiv a formei juridice de organizare a acesteia ca stat. Patrimoniul cultural excepțional, relevant pentru întreaga umanitate, poate fi inclus în una dintre listele UNESCO. Prezența unei valori culturale într-o listă a UNESCO este o oportunitate, inclusiv economică, a cărei valorificare incumbă statului pe al cărui teritoriu se află. În lipsa unor planuri de management coerente și a unor acțiuni concrete de punere în valoare în beneficiul comunităților umane, cultura însăși devine un motiv al respingerii publice. Roșia Montană este un bun studiu de caz despre conflictul dintre valoarea culturală și cea economică a moștenirii culturale.

**Cuvinte-cheie:** patrimoniul cultural, UNESCO, comunitate umană, obligațiile statului, oportunitate economică, Roșia Montană.